

05

A

199

DISPUTATIO

82

De

VIRTVTE
HEROICA,

Quam

DEO feliciter annuente

PRÆSIDE

VIRO

Clarissimo atque Præeximio

Dn. M. JOHANNNE MICHAELE

Straußen / Colleg. Philosoph. Adjuncto meri-
tissimo, Præceptore, Fautore & Amico suo sum-
mopere colendo.

*Publicæ, placidæ, disquisitionis
submittit*

JOHANNES Scheffer / Dresdâ-Misn.

Autor & Respondens.

*Ad diem XXI. Maji in Auditorio Minori,
horis matutinis.*

VVITTEBERGÆ,

è Chalcographéo JOHANNIS HAKEN,
M DC LIX.

82

Novi. Scheffer

V I R I S

*Nobilissimis, Magnifico, Consultissimis ac
Prudentissimis*

DN. VALENTINO Scheffern /
Sen. Reip. Dresdens. inclytæ Consuli gra-
vissimo, meritissimo.

DN. CHRISTIANO Reichbrode
à Schrenckendorff in Klingenberg & Pesterwitz
Toparchæ, Serenissimi Electoris Saxoniae Con-
siliario, itemque ditionis Dippoldisval-
densis, Altenbürgensis & Toranten-
sis Præfeto summo.

DN. PHILIPPO Büttner /
Serenissimæ Viduæ Electorali à Secretis
& ararii Præfeto.

05 A 199

DN. CHRISTIANO Brehmen/
Sereniss. Saxon. Electoral. à ministerio
Secretiori ut & Reipubl. Dresd. Consuli
gravissimo.

DN. ANDREÆ Beckern /
Sereniss. Saxon. Elect. Quæstori Stolpen-
si meritissimo.

DN. CHRISTIANO Zschimmern/
Sereniss. Saxon. Elector. Quæstori in
Moritzburgk dignissimo.

*Dominis Patronis, Parenti, Promotori-
bus ac Affinibus reverenter
colendis*

Salutem & Observantiam.

A 2

Non

Non dubito fore, PATRONI SUMMI, qui
hoc studij genus, cui per aliquod tēporis spa-
tium operam dedi, leve & alienum à regiā
Arte, ut Jurisprudentiam vocat Plato, existi-
ment, neq; dignum hocce exercitium judicent, ut
Magnorum Virorum nomina eodem venerentur.
Ast horum diversa longè futura sententia, si cogni-
tum haberent, nullam aliam rem studia magis ju-
vare, quam si ordine ea pertractentur. Quem-
admodum enim qui in fastigium domus nititur, in-
gressus januā per gradus & tabulata ascendit ordi-
ne; Sic quoque, qui in edita illa, ut appellat Lu-
cretius, prudentiæ templa contendit, hunc stansili-
artium lege procedere oportet, atq; ab imo evadere
in summum. Quare nec pulcrum aliquid sine
ordine, nec fructuosum ac utile esse potest. Quæ-
cum ita comparata sint, nemo mihi vitio vertet,
quod antequam vastissimum Jurisprudentiæ stu-
diū aggredior, operam aliquā his quoq; disciplinis
impendā, quæ quasi Janua ac gradus sunt, quibus
ad sanctissimum hujus Regiæ Artis templum intro-
ire & ascendere valeamus. Ac ob eandem causam
hoc quaecunq; specimen Philosophicum edere ani-
mum induxi.

Cate-

Cæterum, quod VOBIS, PROMOTORES
honorandi, Exercitium hoc sacrum esse voluerim,
nemo sinistrè interpretabitur. Quippè Quibus post
DEUM, me & studia mea debeo. Ut ergò de-
bitæ gratitudinis monumentum publicè extaret,
Exercitium hoc Academicum VOBIS, PATRO-
NI, dicare ac dedicare debui. Maxime enim
ingratus videbar, siis, quorum subsidio in studiis
hactenus profeci, ne specimen quidem gratitudinis
exhiberem. Quare hoc quasi debitum munus
exsolvendum mihi fuit. Obnixè autem rogo, ut
serenà fronte accipere, & me meaq; studia quam
maximè VOBIS commendata habere velitis. Va-
lete, MŒCENATE Soptimi, in longos Nesto-
reosq; annos Reip. maximo certissimog; bono.

Vestr. Nobilit. Magnif.
& Amplitud.

Observantissimus
Cultor

Johannes Scheffer.

*Non jam nascuntur, supero sed Nu-
mine dantur*

*Heroes, cœlo quos pia fama
vehit.*

*Sed nec virtutum nascuntur se-
mina, verum*

Talibus induntur cœlitus illa viris.

*Hæc tecum, SCHÆFFERE, diu meditatus, &
illa*

Præsenti chartâ non sine laude probas.

*Gratulor ergò tibi studii documenta, sed olim
Ingenio docto præmia digna feres.*

**JOHANNES MEISNERUS D.
& Prof. Publ.**

Ad

Præstantissimum Dn. Respondentem

JOHANNEM SCHEFFERUM.

Confilium SCHEFFERE tuum næ pollice utroque
Approbo, sollicitisq; favens adgratulor orsis,

Qui

Qui prius ingenium studiis levioribus aptans
Exerces, animumque doces assuescere parvis,
Quam majora petas. Sinuosa volumina juris
Versabis felici operâ, dextroque capesses
Marte fori pugnâs, Sophiæ cum in pulvere nervos
Firmasti, & doctis cor fixisti artibus ante.
Maecte hoc proposito, maecte ô! Sic nauta novellus
Flumineos amnes fragili tranare carinâ
Cum didicit, majora parat, Pontumque lacescit,
Armatasq; ingens animi frenare biremos
Audet, & Jonii fluctus sulcare profundi.

AUGUSTUS BUCHNERUS.

Ad Pereximium & Politissimum

DN. RESPONDENTEM,

Amicum & Fautorem honorandum.

A Rtes corde prius *Sophiæ*, perdiscere claras
Ac posthæc *Themidos* caltra subire piæ,
Refert permultum, sic amplum culmen honoris
Supremi facile tangere quique potest.
Recto progredieris cursu Doctissime *SCHEFFER*
verbis dum *sophiæ* nunc animas Cathedram,
Gratulor, in cœpto persta, ac hunc confice cursum,
Et verè tactum culmen honoris erit!

M. Joh. Michaël Strauß
Facult. Philosoph. Adjunctus.

Quoniam in eorum fidei ratione
Excessus animumque docet affectu
Quam maxime potest & iustis volumine
Vnde sic dicitur. de ratione
Mortuorum. de ratione. de ratione
Punitione. de ratione. de ratione
Iste hoc. pro ratione. de ratione
Iste hoc. pro ratione. de ratione
Iste hoc. pro ratione. de ratione
Iste hoc. pro ratione. de ratione
Iste hoc. pro ratione. de ratione

ALBERTUS BUCHNERUS

De ratione & ratione

DE RATIONE

De ratione & ratione

De ratione & ratione

De ratione & ratione

De ratione & ratione

De ratione & ratione

De ratione & ratione

De ratione & ratione

De ratione & ratione

De ratione & ratione

De ratione & ratione

De ratione & ratione

Præloquium.

Hæc virtutem quandam, quam Heroicam vocant, extrema, ejus Feritas & Summa Ignavia satis ostendunt; quod & experientia, quæ in moribus & actionibus humanis ratio probandi efficacissima est, confirmat. In scenam prodeat *Lycaon*, qui feritatis ac crudelitatis insigne specimen edidit; quippe hospites mactabat, obsides trucidabat, eosq; semivivos partim fervidâ aquâ coctos, partim igne assatos, mēsis hospitū apponebat. Ignavi- am suam prodidisse *Thersitem* legimus, qui Græcos hortabatur, ut re infectâ cum navi- bus domum redirent; quem propterea *Ulysses* graviter objurgat: (gibus:

Desine, neq; velis solus contendere cum Re-

*Non enim Ego, quàm tu sis, censeo ignavio-
rem Mortalium alium*

esse, qui cum Atridis ad Trojam venerunt.

A

Acce-

Accedit Lacedæmoniorum testimonium his
verbis: *Quoniam verò rarum est, ut vir divi-
nus sit, quemadmodum Lacones nuncupare
solent, cum aliquem valdè admirantur, Divi-
nus, inquit, Vir est: (& nos hodiè, divinū
habet ingenium, & divinos sive divos dici-
mus Viros præclarâ eruditione præditos.) I-
ta & Ferinus inter homines rarò invenitur,
maximè tamen inter barbaros est.* Neq; pro-
pterea Hesiodi sententiæ subscribimus, qui
contendit, Heroas omnes uno duntaxat se-
culo, quod aureum vocat, vixisse; quod mi-
nimè veritati videtur consentaneum, siqui-
dem quovis tempore DE us ter Opt. Max.
quosdam Heroas, tanquam lumina excita-
vit, per quos vel Ecclesiam suam gubernavit,
vel artes in lucem protulit aut restituit, vel
Imperia ordinavit. Neq; verò putandum,
si interdum nobis nulli sint Heroes, ubiq; lo-
corum nullos reperiri. Uti enim Virtus Com-
munis, ita & Heroica per totum Orbem ter-
rarum diffunditur. Quæ cum ita compara-
ta sint, operam perdere haud existimo, dum
ad

ad hujus nobilissimæ Virtutis naturæ investi-
gationem animum applico, & ingenii vires
experior, adeoq; sine verborum ambagibus,
rem aggredior. **DE** **L** **M** veneror ut cœptum
hocce secundet.

THESIS

I.

UT autem rem ab ovo, quod ajunt, exordiar, undè
Heroicæ nomine veniat hæc Virtus, non inter omnes
convenit. Et cum latinis sit ἀνώρυμῳ, annotante *Giphan. in*
Comment. c. 1. l. 7. Etb., hinc varias derivationes ex Græcis pe-
tunt Autores. *Quidam* enim volunt *ἥρως* τῆς ἕρας à terra, &
non ita, quasi Heroës sint Dii terrestres, quippe ex congressu
Deorum Hominibus fingunt Heroes natis. *Aliis* placet ἀπὸ
τῆς ἀρετῆς à Virtute: quod nimis procul petitum videtur. Vel
quoque *ἥρως* ἢ ἀρετῆσθαι, ab eligendo, ut notaret selectos &
præstantes Viros. Hinc *Virgil. Eclog. 4.* Heroas delectos vo-
cat. Tandem derivant à voce ἀἴρῳ, vel quod olim Heroum
animæ creditæ sunt, non ad Inferos tendere, sed eum Dz-
monibus manere in aëre, ibique res humanas contemplari;
Vel quòd naturam aeream ipsis & impetus, sicut ventis, tri-
buebant. *Plato in Cratylo* *ἥρως* ἢ ἕρπειν, h. e. dicere, derivat.
Quicquid tamen sit, plurimi in eo conveniunt, quod *ἥρως* ἢ
ἕρως h. e. à vehementi & ardenti Virtutis ac Veritatis amo-
re, dicatur. Per illum enim amorem Homo Deo quasi similis
redditur, quatenus scilicet præclaras & generosas actiones,
quæ communem Hominis conditionem & fragilitatem exce-
dunt, edit. Indè videntur primi vocis Herois Inventores
respexisse ad Amorem & desiderium flagrantissimum honesti,
& divinæ conditionis, quo Homines alios antecellunt. Plures
ratio-

A 2

ratio-

rationes, cur ab hoc vocabulo Græco ortum suum trahat, vide ap. B. Dn. D. Martin, lib. 2. c. 24. p. 526. & Heider. in Phil. Moral. part. 2. p. 401.

2. Dicitur à quibusdam κατ' ἐξοχήν Virtus, itemq; Affectio divina, non quidem, quòd Ipsius Dei sit, qui solus absolutâ perfectione gaudet, & Autor hujus virtutis est, sed quia reddit homines Deo quoquo modo similes. Etenim qui eâ sunt præditi, magis ad Dei similitudinem ascendere, quàm ad humanam infirmitatem descendere videntur. *Philosophus lib. 7. Eth. c. 5.* vocat τιμιώτερον τῆς ἀρετῆς, præstantius quid virtute.

3. Cæterum hæc Virtus in Theologicâ acceptione tribuitur iis, qui splendore Theologicarum Virtutû, à Spiritu Sanctissimarum, communem hominis conditionem superant, quâ præditi fuerunt Patriarchæ, Prophetæ, ac nonnulli pii Reges. Sic legimus in S. Codice, de Castitate *Josephi*, Fortitudine *Josue*, *Davidis*, *Samsonis*, patientiâ *Jobi*, Sapientia *Salomonis*, Temperantiâ *Elie* & *Johannis Baptiste*, &c. Huc referunt eos, qui in verâ Dei dilectione, spe, fide, patientiâ, charitate firmiter perseverant, & nullo modo se dimoveri patiuntur: itemque, qui in spirituali pugnâ cum Diabolo ejusque mancipiis, animam petentibus, pugnant, & hostes suos strenuè superant; ad quorum catalogum referunt *Fratres Maccabæos*, *Stephanum* aliosque Martyres, qui pro veritate doctrinæ JESU CHRISTI tot cruciatus & tormenta exantlarunt, immò sanguine suo veritatem cœlestem obsignarunt. Sed hæc acceptio propriè non est hujus loci: Porro minus propriè accipitur, dum ignobilioribus ascribitur, uti apud *Homer. Odyss. 6.* Confer. *Piccolom. grad. 6. c. 4.* Abusivè, virtus etiam medicris ab adulatoribus, & Tyrannorum quoque vitia & flagitia, motus & impetus Heroici vocantur. In sensu autem Philosophico attribuitur primo Illis, qui vel in aliqua arte excellerunt, vel in genus humanum insigne aliquod beneficium collocârunt; cujus generis fuerunt *Plato*, *Aristoteles*, *Esculapius*, *Euclides*, aliique. Et dicitur aliàs Intellectualis, sive Splendor intellectualium virtutum. Deindè qui virtutum

Moræ

Moralium Eminentiam ac Splendore alios ante irent. Ita strenui militum Duces, *Agamemnon, Achilles, Hector, Aeneas, Alexander M.* similesque aliis virtutibus excellenter praediti Herois nomine celebrati sunt. Et talis maximè est hujus loci, notans Virtutum Ethicarum perfectarum, & minus perfectarum Excellentiam. Unde tot Virtutis Heroicae Species constituuntur, quot sunt species virtutum Communium.

4. Est autem Virtus Heroica Habitus animi, divinitus concessus ad Ejusmodi actiones perficiendas, quae alias à solis humanis viribus praestari non possunt. Dicitur Habitus, quia requiritur ad acquirendam hanc virtutem bona natura, generosa Indoles, felix institutio & doctrina eminentior de summis rebus, itemque frequens Exercitium, adeoque consistit in admirabili impetu & facultates magnas efficiendi, in summam constantiam istius propositi, & tandem in successu & felicitate incredibili; quod *Achilles, maximus Heros, in Iphigenia Euripidis* de se Ipso fatetur his verbis:

Εγὼ δ' ἐν ἀνδρῶς εὐσεβείᾳ τραπεῖς
 χείρων ἔμαθον τὰς τρεῖς ἀπλῶς ἔχειν.

H. e. Ego in viri optimi educatus, Chironis (Domo) didici mores simplices habere. Confer. *Aristoteles lib. 7. Eth. Nicom. c. 1.* Ille ipse verò Habitus propter singularem afflatum divinum in actionibus suis praecomuni virtute quam maximè effulget. Unde patet, quòd non sit definienda per perturbationum evulsionem, ut *Eustratius in libr. 2. c. 3. Eth. ad Nicom.* existimat; quem refutat *Piccolom. Philos. Moral. grad. 6. c. 7.* Nam potius eminentiam dicit in Affectibus regendis, non auferendis adeoque istos minimè extirpat, sive eradicat, verum cuprimis roborat imbecillitates humanas atque perficit. Immo ne Virtus quidem erat futura, si omnes affectus extingueret.

5. Videtur autem nonnullis, cum Virtus Heroica sit planè singularis quaedam vis atque impetus, divinitus immis-

ffus impellens ad agendum ea, quæ naturam & vires Homi-
num superant atque excedunt. Undè virtus Heroica magis
divina, quàm humana censetur, eam virtutem à nobis acquiri
non posse. Verum enim verò, sine vi & concursu naturæ nec
Heroicam virtutem in Homine existere vel indè patet, quia
& Heroica virtus in Habitu acquisito consistit, ac in Eò fun-
datur, uti paragrafo antecedenti diximus. Idcirco actio-
nibus crebris & iteratis à bonis & eximiâ naturâ præditis
comparatur. Ad has verò omninò requiritur vis & concur-
sus naturæ, siye causarum naturalium Efficientia. Proin-
dè hoc loco benè notandum, in Virtute Heroica & Deum &
naturam concurrere, Deum quidem, ut Conditorem juxta
ac supremum agentem. Hinc definitur, non humanâ indu-
striâ comparatus Habitus, sed divinitus quibusdam concessio.
Naturam verò, ut causam secundam, quæ sine prima nihil a-
git. Neque protinus omnem disciplinam & assuefactionem
exindè tollimus, sed statuimus, tunc verè Heroicam Virtutem
existere, si ad disciplinam Virtutis Moralis accedat afflatus
divinus, qui illam augeat & adjuvet. Quippè per specialem
Dei influxum atque singularem impetum divinum indoles
præstans excitatur, quæ summa quæq; sibi proponit. Hinc Il-
lo Ipso ductu oriuntur opportunitates, successus ac felicitates,
quæ aliis absque hóc non ita contingunt. Nemo enim
vir magnus sine aliquo afflatu divino unquam extitit, ut *Cice-
ro* testatur *libr. 2. de naturâ Deorum.* Hinc factum ut He-
roës ortum suum à Diis trahere fingantur. Vid. *Piccolom.
grad. 6. c. 2. Augustinus lib. 10. de Civit. Dei. c. 21. Jamblichus in
libr. de Mysteriis Ægyptiorum sect. 2.*

6. Quare hæc prima causa non excludit, sed includit
potius secundam, quæ propter subordinata audit, & dicitur
vel *Interna*, ad quam refertur naturæ bonitas, recta educatio
& institutio, inexplebile desiderium, quo plerumque Heroes
ducuntur: Vel *Externa*, quò referuntur subsidia virtutum,
ut constantia laboris in perficiendo opere, quo ardua atque
maxima magno animò suscipiantur, egregiaque alacritate
ge-

gerantur ac perficiantur. *Remotam* causam dicunt, quæ partim ex solo animo pendet, ut est Intellectus Practicus & Voluntas, partim ex Corpore, ut est *Quia* h. e. singulare temperamentum seu dispositio Corporis.

7. Objectum Virtus nostra duplex agnoscit, *Internum* & *Externum*. *Illud* sunt Affectus amore honesti eminentissime purgati & cum mente confirmati. Virtus enim Heroica affectus non extirpat, uti jam ante diximus. Sic enim Virtus planè non esset, si tolleret Affectus, sed tantum illos eminenter regit ac gubernat. Sic Scipio Africanus Juvenis & Victor in Hispaniâ tam eminenter appetitum suum concupiscibilem affectusque in eo domuerat, ut cum eximie formæ puellam illustri loco natam, & cuidam Principi illius Gentis desponsatam cepisset, Parentibus & Sponso inviolatam restitueret, & aurum pro Illa redimendâ allatum dotis loco adderet, teste *Val. Max. lib. IV. c. 4.* Alexander M. à captis Conjuge & Filiabus Darii abstinuit. Vid. *Curtius lib. 7.* Et Scipionis Castitas satis quoque nota est. *Externum* objectum sunt primò res dubiæ, quas sine errore, admirabili alacritate & constantia: deindè difficiles & arduæ, quas sine defatigatione, incredibili felicitate: Tandem ancipites & periculosæ, quas sine offensione, lubenti animo suscipit. Et ut verbo dicam, *est omnne reliquarum Virtutum Objectum, sed excellentius & majus*, Sic Scopulos duos Charybdim & Scyllam in Mari Siculo sine errore pernavigare res erat dubia; quod tamen *Ulysses* summâ alacritate & constantiâ præstabat. Res omninò difficilis & ardua erat, tot monstra domare, & inter illam Hydram Lernæam penitus trucidare; quod *Hercules* indefesso labore & incredibili felicitate peregit.

8. Hæc circa Virtutis Heroicæ Objectû observanda sunt, in quibus suscipiendis & peragendis *Eminentem* servat *mediocritatem*. *Mediocritas* quidè observat ratione virtutis moralis cõmunis. Cû n. omnis virtutis moralis forma sit mediocritas, quâ talis, etiâ Heroicæ, quæ cõmunè essentialiter includit, forma erit, prout scilicet est Virtus *Eminentem* verò mediocritatem complectitur ratione perfectionis, ut est Heroica, & cæteris
vir-

Virtutibus longè præstat. Idcirco Virtus Heroica juxta re-
spectivam considerationem servat Mediocritatem, sed modo
Heroico supra communem hominis conditionem posito, si-
cut decet Heroem.

9. Undè patet, quod non differat Objecto aut Specie
à cæteris Virtutibus Heroica, uti volunt *Thomas in primâ secun-
dæ quest. 54. Art. 3. Clemen: Timplerus, pars. 1. Philos. Præf. lib. 3. c.
2. quest. 1 p. 377. 378. Et alii.* Quippe gradu tantum discre-
pant, quod graduale discrimen est *tum ratione Efficientis pri-
marie*, quæ est singularis afflatus divinus, & *Secundarie*, quæ
dicitur Indoles generosa, labor & institutio Excellens, item-
que Exercitatio sedula & indefessa, quæ in tam Excellenti gra-
du in communi Virtute non dantur; *Tum ratione Subjecti*, cui
hæc Virtus competit, quod sint paucissimi Homines, ita, ut
Historici tradant, post *Epaminondam* Thebanorum Ducem
Thebanos nullum tantum nactos esse Heroem; Communis
autem Virtutis plurimi dantur, ut sunt omnes boni Viri;
tum ratione Adjutorum. Etenim Virtus Heroica dexterri-
mum Judicium, itemque vehementes animorum impetus &
admirabilem constantiam requirit, communis verò sæpè cum
quadam Judicii imbecillitate impetuumque langvore & con-
stantiæ fastidio exercetur; *tum quoque ratione Eventus* succes-
suumque. Virtus Heroica facile sine impedimentis difficilia
perrumpit susceptaque feliciter ad exitum perducit; commu-
nis autem sæpè propter impedimenta res cœptas absolvere
nequit.

10. Cæterum in aperto positum est, quòd & definitio-
ne communi quâdam convenient, quia Virtuti Heroicæ in
genere competit definitio Virtutis Generalis ab *Aristotele*
lib. 2. Et b. Nicom. c. 6. Et lib. 1. Magnor. Mor. c. 4. tradita. Est enim
Habitus Electivus, in mediocritate quoad nos consistens, ra-
tioneque definitus, prout Vir prudens Eam definiret. Et
præterea per inductionem singularium Virtutum specialium
ostendi potest, diversitatem specificam locum hic non obti-
nere. Nam Heroica Fortitudo est Virtus mediocritatem
ser-

servant circa metum & fiduciam : Heroica Temperantia est
Virtus mediocritatem servans circa voluptates & dolores, &
sic in reliquis. Eadem enim est ratio cæterarum Virtutum,
quarum splendor & eminentia est Virtus Heroica. Non qui-
dem dissimulamus, utramque Virtutem tam Heroicam, quam
Communem ad bonum Civile referri, sed in eò tamen discre-
pantia posita est, quod Virtus Heroica exactius, firmitus, &
splendidius finem attingat, ut loquitur *Piccolominus grad. VI.*
Phil. Moral. c. 5. Ideoq; Heroica perfectione, eminentiâ atque
splendore communem Virtutem superat, quæ imperfectior, i-
gnobilior atque obscurior æstimatur. v. g. Fortitudo eadem
quoad speciem fuit in *Alexandro M. & Pompejo*, verum in *Illo*
in gradu excellentiori, in *hòc* in gradu remissiori.

11. Nec licet ita argumentari: Opposita Virtutis Mo-
ralis & Heroicæ inter se specie differunt. Ergo etiam *Virtus*
Heroica & *Moralis* specie distinguuntur. Minorem probant,
quia *vitium Morale* pervertit saltem rationis usum: *Feritas* au-
tem eundem prorsus tollit, quomodo igitur se habet Homo
ad feram, ita etiam se habet *Vitium Morale* ad *Feritatem*: At
Homo specie differt à *Ferâ*. E. Sed major hujus Argumenti o-
mninò vacillat. Etenim non eadem per omnia est ratio Vi-
tiorum & Virtutum. Vitia enim, quia infinita sunt, longius
à se invicem distant, quam Virtutes, quæ finita, ut asserit *Phi-*
losophus l. br. I. Eth. Hinc quoque fit, ut una specie Virtus di-
versis specie vitiis opponatur; non secus ac unica sanitas op-
ponitur pluribus morbis specie inter se differentibus; qui ta-
men omnes in eo conveniunt, quòd legitimam & debitam
humani corporis constitutionem corrumpant. Proindè à
specificâ differentiâ vitiorum ad earundem virtutum specifi-
cam differentiam malè concluditur. Minor etiam non fir-
mo stat talo. Nam *Feritas* à *Vitio Morali* nequaquam differt
specie, sed saltem gradu, vel secundum magis & minus. O-
mnis enim Excessus cum Virtute Heroica pugnans est alicu-
jus gradus excessus in Virtute Morali aliqua. Quemadmo-
dum defectus in Virtute Heroica est alicujus gradus defectus

B

in

in Virtute quadam Morali; quod ex inductione omnium Virtutum & Vitiorum manifestum foret. Quare patet, Extrema Virtutum Moralium ab Extremis Heroicæ non distingui specificè, sed quod Excessus Virtutum Moralium à Feritate, & defectus earundem à summâ Ignavia, tanquam Oppositis, Heroicæ gradualiter saltem differant. Est quamvis Feritas & Vitium Morale in eò dissentire videantur, quod *Illa* usum rationis tollat, *Hæc* pervertat solum; Quatenus tamen Virtuti & Heroicæ & Morali opponuntur, ambo consentiunt in eo, quòd à dictamine rectæ rationis discedant, licet inæqualiter, videlicet secundum magis & minus. Non igitur Vitium Morale ratione Excessus ita ad Feritatem se habet, sicut Homo ad Feram. Magnam etenim diversitatem hîc dari quilibet videt. Nam Feritas hominibus quibusdam tribuitur, non ideò, quòd ratione quoad actum tam primum quam secundum prorsus careant, sed quòd contra rectam rationem tam enormiter peccent, ut omnem humanitatem exuisse, contra verò feram naturam induisse, immò eas immanitate superâsse videantur, dum ea perpetrant, quæ cum ratione prorsus non conveniunt. Conf. B. D. Martini l. 2. c. 24. Synops. Eth. p. 532. Heider. Phil. Moral. part. 2. p. 409. quest. 1. Burger sdcus in Ideâ Phil. Moral. c. 23. n. 22; p. 250. D. Hornejus Phil. Moral lib. 4. c. 5 p. 648.

12. *Forma* consistit in actionibus Heroicis, quatenus sunt supra hominis conditionem. Undè magnâ cum admiratione suscipiuntur, ita quidem, ut etiam in adversis rebus, quibus plurimi aliàs succumbunt, Heros ac Virtus Ejus emineant. Exemplo nobis esse potest Fabricius apud Romanos, qui multis modis ab adversario *Pyrrho* tentatus constanti & intrepido animo omnia sustinuit. Nam cum aliquando *Romanorum* apud *Pyrrhum* causam ageret, qui dicenti sententiam subito *Elephantum* conspiciendum præbuit, ut ipsum consterneret. Sed nihil inde consternatus *Fabricius*, sermonem constanti animo ad finem perduxit. Paulò post oblato auro Ipsum demulcere cœpit, sed neque hic animum mutavit, ita quidem, ut adversarius fateri conatus sit: *Ille est Fabricius, qui diffi-*

difficilius ab Honestate, quam Sol à cursu suo dimoveri potest. Sic quoque celebre est factum *Titii Manlii*. Nam cum Galli Italiam occuparent, & prope Romam castra haberent, Gallus quidam eximia corporis magnitudine, versicolori veste, armisque auro refulgentibus indutus, aliquem ex Romanis ad Monomachiam provocavit. Processit *Titus Manlius*, minor quidem staturâ, sed simplicitatem Civilem præ se ferens. Spectator certaminis uterq; erat exercitus. Ast in conflictu *Manlius* Gallum interfecit, nec quicquam ab eo retraxit, nisi torquem, quem cruore respersum collo suo circumdedit. [unde & Torquati nomen indidit] hinc Galli fugam adornârunt. Videatur *Livius lib. 7. decada. 1. Finem* quod concernit, quamvis nullum dubium sit, ut quemadmodum reliquæ virtutes ad Summum tendunt Bonum, ita hæc nostra, & quidem perfectiori ac præstantiori modo ac medio: *Specialis* tamen communiter dicitur, quod magis ad DEUM accedere faciat hæc Virtus, Vid. *Piccolom. grad. 6. c. 15, B. Dn. D. Mar. Vin. Synops. Eth. l. 2. c. 23. p. 532.*

13. Dividitur aliàs Virtus Heroica in *Intellectualem* & *Moralem*. Quæ ipsa divisio analogica est. Nam Intellectuali Virtute excellentiore qui præditi sunt, non nisi secundum analogiam Heroes dici possunt. Interim non negandum, quod *Intellectualium* quoque Virtutum splendor sit *Heroica*, quod negatur à *Piccolomineo grad. 6. Phil. Moral. c. 4. p. 535.* Etenim si nimia ruditas & ignorantia Virtutum Intellectualium dicitur *Feritas*, utique vi oppositorum earundem excellentia erit Virtus Heroica, quia Homines ita comparati naturam suam exuere, & in bruta quasi degenerare solent, si mentem Habitibus Intellectualibus non perficiant. Quamvis non negemus, Eminentiam Virtutis Heroicæ magis conspicuam esse in Moralibus quàm Intellectualibus Virtutibus, cum major sit splendor *illarum*, quàm *harum*. Ille enim ob actionem concomitantem in sensus & admirationem omnium incurrit; hæc verò quia intra Subjectum, cui insunt, plerumque manent, à nemine facile conspiciuntur: nihil tamen prohibet,

bet, quo minus excellentiam Habituum Intellectualium etiam Virtutem Heroicam nuncupemus.

14. Opponuntur denique Virtuti Heroicæ duo *Extrema*, quæ si distinctis vocabulis sunt exprimenda, alterum in Excessu *Feritas*, alterum in defectu *Summa Ignavia* appellatur. Sunt, qui utraqve Extrema, uno Feritatis nomine venire existimant, nec sine ratione, cum Illi quoque Feris similes æstimentur, qui ad omnem honestatis sensum obstupescunt sunt, licet Feritas Excessum plerumque frequentiore soleat significare. *Feritas* autem non propterea dicitur, quia Feræ est, cum in has neque Virtutes neque vitia cadant, sed quia reddit quoquo modo Homines magis similes feris, quam alia vitia communia. Etenim quemadmodum per legitimum intellectus usum ac perfectionem ad similitudinem Angelorum, vel DEI, accedunt Mortales: Ita per Appetitus abusum ferarum instar sævire solent, & ratione obruta & velut extincta rectè assimilantur belluis.

15. Cæterum per *Feritatem* hic non tam intelligimus eam, quæ ex morbo, aut ex depravatis humoribus oritur, qualis est in phreneticis, furiosis & Melancholicis: neque illam, quæ ab Educatione est, aut ab assuefactione, & in integris populis residet, qui instar bestiarum in sylvis oberrant nudi, ut *Americani*, sive etiam, qui civili societate relicta soli degentes, vel pilos sibi ipsis evellunt, vel ungues erodunt, adeoque in suum corpus vehementer sæviunt: Sed quam maximè sermo nobis est de Illa, quæ oritur ex vitiositate, ac depravata Hominum natura ita ut nihil aliud notet, quam habitum horrenda qualibet & cum natura humanâ pugnantiâ patrandi, & quidem non ex infirmitate vel imbecillitate, sed ex solâ libidine peccandi, quemadmodum Philosophus VII. Eth. c. 5. intendit: *Voco ferinos, inquit, Habitum, quales erant illius Mulieris, quam dicunt gravidis apertis & dissectis pueros devorare solitam: aut qualibus efferos quosdam populos circa Pontum delectari ferunt, alios scilicet crudis, alios humanis carnibus, alios libe-*

liberos suos inter se mutuo in Epulis dare. Tales intelligunt Poetae, quando milites Ulyssis beneficio Circes in Feras mutatos canunt. Ejusmodi enim homines præter hominis nomē nihil ferè habent, sed degenerant libidine in Ursos, ferocitate in Sues, ferociâ in Leones, crudelitate in trigrides. Quare reperitur quoque hoc vitium in iis, qui rei venereæ ita sunt dediti, ut cum bestia etiam congregi non vereantur. Deindè in his qui omnem Religionem, Pietatem ac Honestatem ludibrio habent atque pedibus quasi conculcant, adeoque in DEUM maledicta edicere non dubitant. Tandem qui Patriam prodere non verentur, aliorum miseriis & calamitatibus lætantur & oblectantur, crudis hominum carnibus exproæresi vesci non verentur; & denique, qui cruore inimicorum pascunt oculos, suppliciorumque, quæ de aliis sumuntur, intuitu satiuntur, ut passim Historiæ testantur, & ex adductis adducendisque constat.

16. Hinc describitur *Feritas*, quòd sit *vitium*, quo contra recte rationis Judicium & omnem humanitatem, Ferarum more perpetratur ea, à quibus Homo naturaliter abhorret. Aliis dicitur malitia summa atque Extrema, quæ omni Honestatis sensu carens immanissima scelera perpetrat, Hominemque infra bestias ferè abjicit. Vid. Heider. part. 2. Phil. Moral. p. 416. Sic excusso quasi omni rationis usu crudeliter trucidari jussit Infantes innocentes *Herodes*. Nota quoque est Historia de *Phalaride*, qui *Perillum*, ut boantis vocem audiret, in æneò & ardenti taurò flammis consumsit. Talis quoque erat *Nero* omnium ferè Imperatorum Romanorum flagitiosissimus & crudelissimus, qui non ex morbo, non ex Consuetudine Gentis Romanæ, sed ex perverso rationis usu sciens & volens Matrem suam trucidavit, dissectoque utero, locum, ubi positus infans fuerit, inspexit, ita & affines suos Virosque illustres quam plurimos immanissimè interfecit, meritissimumque Præceptorem suum *Senecam* vitâ privavit. Vid. *Sueton. in Vitâ Eiusdem. Tiberii* crudelitatem ex ipsius literis ad Senatum Roman. *Tacitus lib. 6. Anal.* demonstrat. Ille

enim ita scripserat: *Quid scribam vobis P. C., aut quomodo scribam, aut quid omnino non scribam hoc tempore? Diime, Deaq; perdant, quam me periri sentio, si scio. Addit Tacitus: Facinora sua ipsi quoq; in supplicium verterant. Neq; frustra praestantissimus sapientiã affirmare solitus est: Si recludantur Tyrannorum mentes, posse aspici laniatus & ictus, quando ut corpora verberibus, ita sevitia, libidine, malis consultis animus dilaceratur. Quippe Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quia tarmen-
ta pectoris suasq; pœnas Ipse fateretur. Haftenus Tacitus. Simile crudelitatis documentum edidit Cyrus, qui Crœsum, Lydia Regem, victum atque vincitum in struem lignorum imposuit, ut combureretur. Crudelitate Patrem superavit Filius ejus Cambyses, qui fratrem Smerdem ob somnium vanamque suspicionem affectati regni occidit; Sororẽ ex iisdem Parentibus natam Uxorem duxit, & postea interfecit. A Prexaspe Consiliario admonitus, ut in potu esset abstinentior, excandescens, mox Filii ipsius cor sagitta sauciavit, Patrique ostendit, sibi gratulans, quod in temulentia etiam ictu non frustraretur. Babyloni à Dario obsidione cincti, ita sæviebant, ut Uxores proprias atque liberos interficerent, quo tolerare obsidionem diuturnam possent. Sic Uxor Tarquini Superbi maritum instruxit, ut Socerum Tullum occideret, quæ deinceps Carpentum per corpus occisi Patris egit. De Ptolomeo Lathyro Judaicæ antiquitatis Scriptor Josephus lib. 13. c. 21. commemorat: Quod cum magno Exercitu in Judæam venisset, trecenta millia hominum miserè trucidaverit, minores natu in frustra secuerit, illisque impositos ad ignem coxerit. Cleopatra postquam maritum Demetrium unã cum Filio Seleuco occiderat, alteri filio quoque Grypho veneni poculo mortem inferre moliebatur. Quod cum animadvertisset Gryphus tanquam honoris causa, Matrem, ut præbiberet, petiit, & cum diu id recusaverat, dixit ad Eam: Nulla ratio alia est, quã suspicionis crimen diluas, nisi ut prior bibas. Ita Ergo victa, venenum, quod paraverat Filio, Ipsa hausit & mortua est. Vid. Justin. lib. 39. Ad hanc classẽ referimus non immeritò C.
Cesa*

Cesarem Caligulam Parentis optimi Germanici pessimum Fili-
um ac planè monstrum ex *Sveton. c. 29.* Itemque *Catilinam*,
Syllam, *Domitianum*, Scortorumque monstra infantes propri-
os occidentia, & illos quoque, qui quod dictu fœdum, audi-
tuque horrendum, commixtionem sanguinis instituunt, à
quâ & Ipsi Saniores Ethnici abhorrebant, quorum historias
hic recensere chartarum angustia non permittunt. Quæ cum
vel magnitudine vel modo ab humanis vitiis differant, & ad
belluarum Feritatem quàm proximè accedant, non injuriâ
Feritatis nomine insigniuntur.

17. Alterum Extremum dicitur *Summa Ignavia*, quæ
Virtuti Heroicæ in defectu opponitur, & notat stuporem quæ-
dam ad omnem honesti sensum. Hinc definiunt per *vitium*,
quo ad omnem Virtutis & Honestatis sensum inepti reddimur. Tali
vitiô infecti sunt omnes ii, qui instar porcorum, caprorum &
Asinorum in omni voluptatum luto, ne semel quidem cœlum
suspicientes & generis sui memores, volutantur, quales *So-
lon*, è numero septem Sapientum, infamiâ notandos statuebat.
Ut *Sardanapalus* ultimus Assyriorum Rex jure hoc nomine
notabatur, etenim ex summâ ignaviâ & plus quam sceleratâ
vitâ decessit. Erat Homo mollis, effœminatus & impudi-
cus, stolâ muliebri indutus, faciemque more meretricis fuce
pingens inter pellices in Gynecéo semper latens, omni gu-
bernationis curâ longè sepositâ, Vid. *Cicero lib. 5. Tuscul. quest.*
Cujus Epitaphium his versibus legitur:

*Cum te mortalem nôris, presentibus exple,
Deliciis animum; post mortem hæc nullius
usus.*

*Ipsæ Nini quondam magnæ Rex, nunc cinis
hic sunt.*

*Hæc habeo, quæ edi, quæque exsaturata li-
bido.*

Hausit.

*Hausit: at illa jacent multa ac præclara re-
lieta*

*Mortales sapiens præceptum hoc discite
vitæ.*

18. Hæc ergò sunt, quæ de *Virtute Heroica* dicenda erant; quæ si non omnia accuratè attigerim, vel ingenii tenuitas, cujus Vires hisce primitias, quantum valeant, explorare conatus sum; Vel etiam Ipsa temporis penuria, cum festinanti calamo hæc conscripserim, veniam merebuntur. Neque omnis ingenii conatus temerè statim habendus, juxta vulgatum illud: Qui nunquam male, nunquam benè. Quare nihil superesse videtur, quam ut dicam

SOLI DEO GRATIAS.

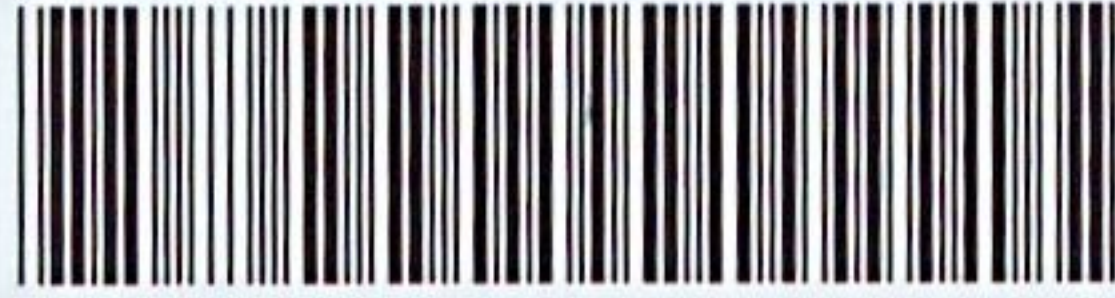

05 A 199

ULB Halle
004 206 886

3

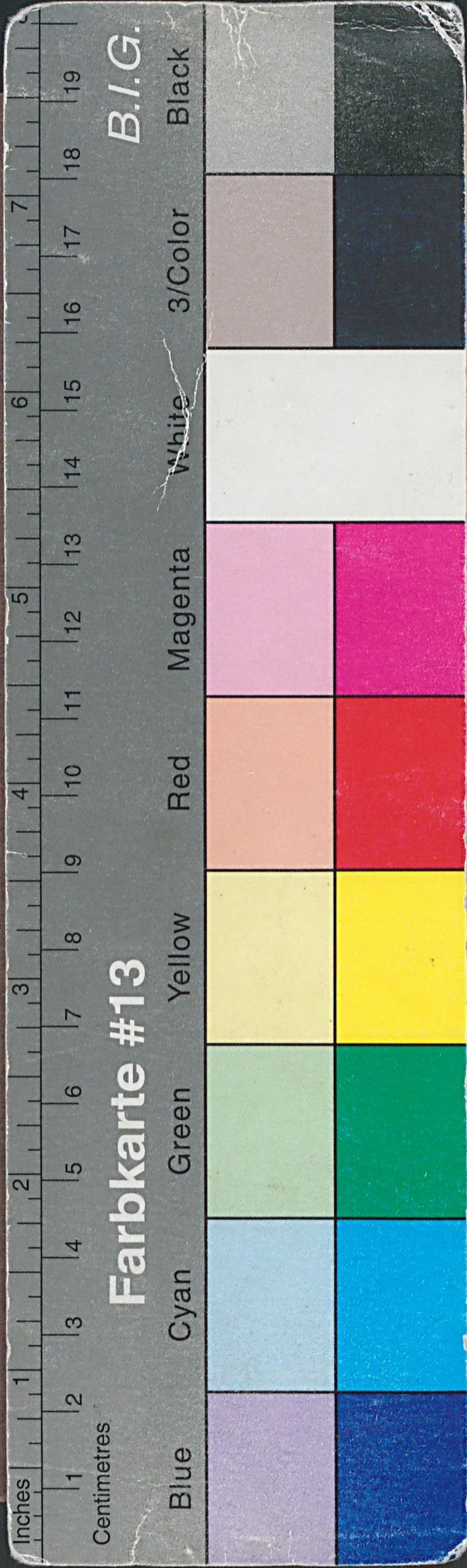
WMA

82

DISPUTATIO
De
IRTVTE
HEROICA,

Quam
DEO feliciter annuente
PRÆSIDE
VIRO

Clarissimo atque Præeximio
M. JOHANNES MICHAEL
ausen / Colleg. Philosoph. Adjuncto meri-
ssimo, Præceptore, Fautore & Amico suo sum-
mopere colendo.

Publice, placidæ, disquisitioni
submittit
HANNES Scheffer / Dresdâ-Misn.
Autor & Respondens.

Ad diem XXI. Maji in Auditorio Minori,
horis matutinis.

VVITTEBERGÆ,
à Chalcographéo JOHANNIS HAKEN,
M DC LIX.

82

Nov. 1782

